

Hej!

Genom materialet i det här dokumentet kan du och dina kollegor förbereda er på olika sätt inför arbetet med **Vi har alla rättigheter**. Materialet kan med fördel användas gemensamt av personal från olika delar av er verksamhet.

Allra först vill vi tipsa om att gå in på unicefbutiken.se och beställa eller ladda ned material som är till stöd i övningarna. Där finns bland annat affischer och en kortlek med barnkonventionens artiklar. Materialet är kostnadsfritt (fraktkostnad tillkommer).

Informera också gärna vårdnadshavare i ett tidigt skede om att ni kommer att arbeta med ett utbildningsmaterial kring barnkonventionen, så att de får möjlighet att ställa eventuella frågor.

Vi har alla rättigheter har skapats genom ett Arvsfondsprojekt i samverkan med anpassade grundskolor och förskolor och med barns rätt till delaktighet och inflytande i fokus. Vi vill rikta ett varmt tack till alla barn, elever och pedagoger som har deltagit, liksom till referensgruppen som har bidragit med råd och stöd.

Under utvecklingsprocessen har kreativiteten flödat i anpassade grundskolor och förskolor och olika verksamheter har tagit sig an arbetet på många olika sätt. Här i förberedelsedokumentet finns bilder, tips och idéer från processen som vi hoppas ska inspirera i arbetet.

Varmt lycka till!

Kort om barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Som barn räknas varje människa under 18 år. 196 länder har skrivit under och förbundit sig att följa reglerna. USA är det enda land som inte ratificerat barnkonventionen. Det är staternas uppdrag att säkerställa barnkonventionens genomförande. UNICEF arbetar för att bestämmelserna i barnkonventionen ska följas av alla länder som skrivit under.

Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal. Konventionen är svensk lag sedan 1 januari 2020. Den innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och utgör en helhet, men det finns fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

- **Artikel 2:** Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
- **Artikel 3:** Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.
- **Artikel 6:** Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
- **Artikel 12:** Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Barn är rättighetsbärare

Barnkonventionen genomsyras av en syn på barn som fullvärdiga individer med egna rättigheter och barndomen som en unik period i en människas liv med lika högt värde som vuxenlivet. Konventionen framhåller både barnets speciella behov av skydd och barnets rätt att bli behandlat med samma respekt som alla andra människor. Barnkonventionen innehåller endast rättigheter, inga skyldigheter, för barn.

På unicef.se/barnkonventionen kan du ta del av barnkonventionen i sin helhet och läsa om dess historia.

Reflektionsövningar

Vi hoppas att övningarna i den här delen bidrar till att alla som ska använda **Vi har alla rättigheter** känner sig trygga och väl förberedda inför arbetet!

Att ha beredskap i arbetet

Barnrättsarbete är roligt och utvecklande, men ibland också svårt. Många tankar och känslor, liksom information om barns situation, kan komma fram när barn får kunskap om sina rättigheter. Som du vet är personal anmälningsskyldig vid kännedom eller misstanke om att barn far illa. Även hos vuxna kan samtal om barns rättigheter väcka tankar och känslor.

Den här övningen handlar om att tillsammans prata om hur ni kan förbereda er för att sådana situationer kan uppstå – i arbetet med **Vi har alla rättigheter** eller i andra sammanhang – och vad ni ska göra om det händer.

Samtala tillsammans, gärna i mindre grupper. Prata till exempel om:

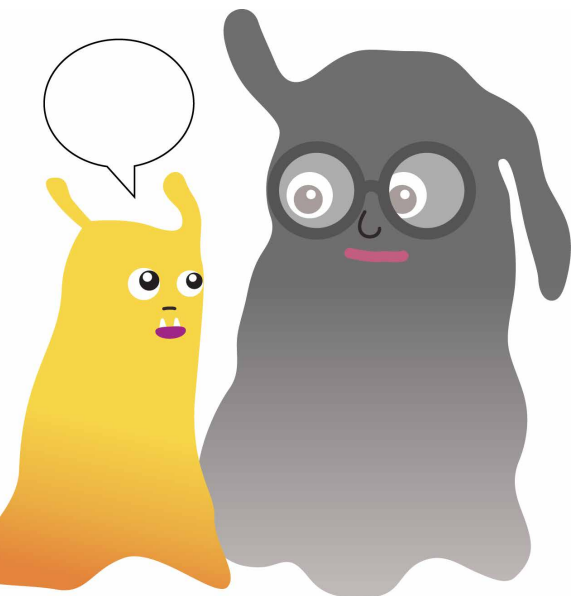
- Vad som kan vara tecken på att ett barn far illa.
- Hur ni ska agera om ni ser sådana tecken. Hur ser era rutiner ut? Vet alla, även tillfälligt anställda, vad de ska göra?
- Hur tas känslor och reaktioner hos personal (och andra barn om de skulle nås av informationen) om hand?

Barnsyn

Arbete med barns rättigheter hänger nära ihop med våra normer, ideal och värderingar. Synen på barn har förändrats genom historien. Hur är den idag? I den här övningen¹ får du och dina kollegor möjlighet att diskutera barnsynen i er verksamhet och i samhället i stort.

En av er läser upp påståendena nedan ett i taget. De som håller med reser sig upp eller räcker upp en hand. De som inte håller med sitter kvar eller låter bli att räkna upp handen.

- Barn behöver gränser
- Barn ska vara tysta när vuxna pratar
- Barn ska visa tacksamhet
- Barnen är vår framtid

¹Övningen är inspirerad av övningen *Så här är barn* i boken *Barnets rätt – en bok om barnkonventionen* (Sensus studieförbund 2012).

- Barn är gulliga
- Barn är högljudda
- Det är viktigt att uppfostra barn
- Barn kan ta större ansvar än vi oftast låter dem göra
- Barn vet själva vad som är bäst för dem
- Barn ska visa respekt för vuxna
- Barn är i utveckling

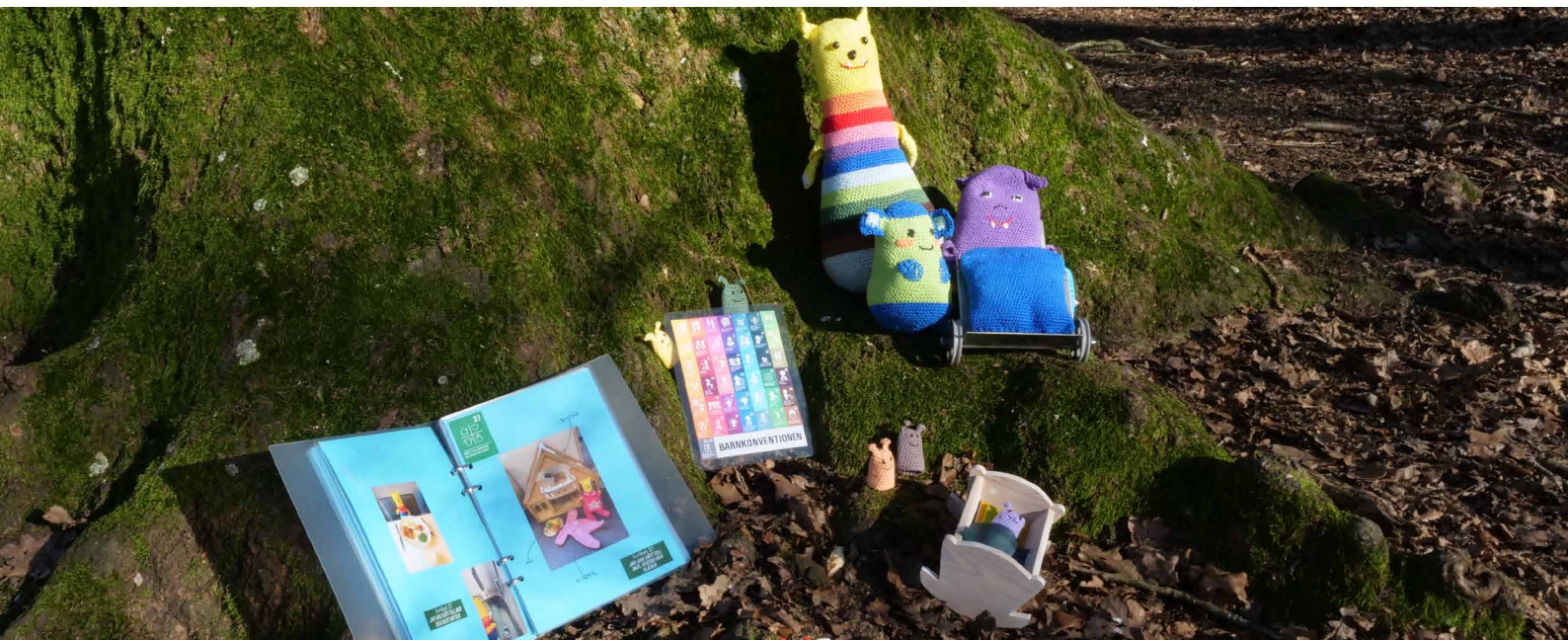
Samtala sedan i gruppen, exempelvis utifrån de här frågorna:

- Vad säger detta om vår syn på barn?
- Hur påverkas barn av våra uppfattningar om dem?
- Hur upplevde du att vuxna uppfattade dig när du var barn?
- Kommer du ihåg någon särskild gång då du som barn möttes med respekt, och vad det betydde för dig?
- Vad händer om vuxna och barn byter plats i våra verksamheter eller styrdokument?
- I vilka sammanhang är barn aktörer i er verksamhet?
- Vilken barnsyn råder i dagens Sverige?

Hur märks rättigheter?

Övningen ger möjlighet att reflektera kring rättigheter i vardagen. Varje deltagare tar ett rättighetskort eller väljer en rättighet från affischen. Fundera enskilt i några minuter på var och hur ni har märkt av denna rättighet i er verksamhet, i media eller i samhället det senaste dygnet. Dela därefter era reflektioner i mindre grupper. Diskutera:

- Hur ofta märks rättigheten?
- I vilka sammanhang märks den?
- Varför tror ni att vissa rättigheter märks mer än andra?

Rättighetsdiamanten

Syftet med övningen är att ni ska få möjlighet att fördjupa er kunskap om barnkonventionens artiklar och hur de hänger ihop med varandra.

1. Dela in er i två grupper och läs igenom de korta versionerna av artiklarna i barnkonventionen. Använd kortleken, affischen, utskrifter av artiklarna från unicef.se eller läs direkt på unicef.se.
2. Diskutera gruppvis hur de olika artiklarna berör er verksamhet. Är några rättigheter mer prioriterade i verksamheten än andra, och tvärtom? Placera rättigheterna i formen av en diamant på bordet eller golvet. Den artikel ni tycker är mest prioriterad och får mest utrymme i verksamheten hamnar högst upp, och den som är minst prioriterad hamnar längst ned. (Om ni inte har kort eller utskrifter att sprida ut kan ni rita upp diamanten på ett stort papper.)
3. Berätta gruppvis för varandra varför ni har placerat rättigheterna som ni gjort. Vilka rättigheter är mer respektive mindre prioriterade? Vad beror det på? Borde det se ut på något annat sätt? I den här diskussionen, och tidigare i övningen, brukar det bli tydligt att det är svårt att prioritera bland rättigheterna i barnkonventionen – de hänger ihop med varandra. Övningen tydliggör på så sätt att konventionen är odelbar och ska läsas i sin helhet.
4. Sammanfatta diskussionen och spara resultatet så att ni kan arbeta vidare med det i ert fortsatta barnrättsarbete, där aktiviteterna med eleverna i **Vi har alla rättigheter** blir en viktig del.

Kom igång med Vi har alla rättigheter

I den här delen finns tips kring hur ni kan komma igång med arbetet med **Vi har alla rättigheter**, bland annat genom att på olika sätt uppmärksamma barns rättigheter i era lokaler med hjälp av bilder och musik från materialet. Det blir ett sätt att förbereda eleverna samtidigt som barnkonventionen synliggörs för personal, vårdnadshavare, andra viktiga vuxna och syskon.

I slutet av avsnittet finns förslag på reflektionsfrågor för er i personalgruppen. Frågorna är kopplade till rättigheterna i den berättelse som finns på **Vi har alla rättigheters** hemsida.

Börja med att skriva ut bilderna till olika rättigheter som finns sist i det här dokumentet. Sätt upp dem på olika platser i lokalerna. Alla rättigheter i barnkonventionen gäller överallt men några av dem har ju tydliga kopplingar till specifika platser. Sätt förslagsvis upp bilderna så här:

- Rätt till ett namn: I kapprummet.
- Rätt till mat: I lunchrummet och rummet där ni brukar ha fruktstund.
- Rätt till kläder: I kapprummet.
- Rätt till vila: I vilorummet.
- Rätt till lek: På platser där barnen ofta leker, både inom- och utomhus (laminera bilden).
- Rätt till privatliv: Vid toaletterna.
- Rätt till hälsa: Vid den plats där ni förvarar plåster och liknande, eller annan plats som kopplar till hälsa.

Välj en plats där du och eleverna senare när ni arbetar med **Vi har alla rättigheter** kan samlas, och sätt upp bilderna även där. Där kan du också sätta upp övriga bilder du skrivit ut från dokumentet. Alla bilder kan med fördel också sättas på fler ställen där elever och vuxna kan ta del av dem. Om du och dina kollegor arbetar i olika delar av verksamheten skriver ni ut bilder till era respektive lokaler.

Spela även rättighetssången regelbundet på skolan. Sången finns på **Vi har alla rättigheters** hemsida.

Under arbetet med **Vi har alla rättigheter** kommer eleverna att kunna skapa egna versioner av de tecknade karaktärerna Leepa och Viz i olika material. Här under förberedelsearbetet kan du och dina kollegor tillverka varsin figur, så att det finns en (eller flera) att använda redan i de inledande aktiviteterna med barnen.

Inspireras av varandra och av de verksamheter som medverkat under utvecklingen av **Vi har alla rättigheter**! Där har figurerna till exempel virkats, sytts, tillverkats i gips eller skapats genom laminerade utskrifter.

Ett tips är att väva ihop arbetet med att tillverka figurerna med reflektionsfrågorna nedan – så kan ni fundera och prata kring rättigheterna medan ni virkar, stickar eller skapar på andra sätt!

Reflektionsfrågor till varje kapitel i berättelsen

Skriv ut berättelsen från **Vi har alla rättigheter**s hemsida, läs kapitlen och reflektera kring frågorna tillsammans. Övningen är användbar för att fundera kring barns rättigheter även om du inte arbetar med den målgrupp för vilken berättelsen är en del av upplägget.

Kapitel 1: Rätt till ett namn

- Varför är det viktigt att ha ett namn?
- Hur tror du att användningen av smeknamn kan påverka barns identitet och självkänsla?

Kapitel 2: Vad är en rättighet?

- Minns du när du första gången hörde talas om rättigheter särskilt för barn? Vad tänkte du då?
- Kan du ge ett exempel på när det är tydligt att barn har rättigheter i er verksamhet?
- Tror du att barn och vuxna upplever rättigheterna på olika sätt? I så fall hur?

Kapitel 3: Rätt att leva och utvecklas

- Vad betyder det i er verksamhet att barn ska kunna utvecklas och ha drömmar?
- Vilka drömmar hade du som barn, och hur blev de bemötta av vuxna?

Kapitel 4: Alla barn har samma rättigheter

- Hur kan diskriminering ta sig uttryck i er typ av verksamhet?
- Finns det något ni kan utveckla i ert arbete för att motverka diskriminering?

Kapitel 5: Barnets bästa och vuxnas ansvar

- Hur gör ni för att veta vad barnets bästa är i olika situationer?

Kapitel 6: Rätt till skydd och rätt till privatliv

- Hur arbetar ni med barns rätt till skydd ur olika aspekter i er verksamhet?
- Vilka aspekter finns?

Kapitel 7: Rätt till hälsa

- Finns det hinder i er verksamhet som gör att barns rätt till hälsa riskerar att inte tillgodoses?
- Hur arbetar ni idag för att identifiera och minska dessa hinder?

Kapitel 8: Rätt till delaktighet och inflytande

- Hur arbetar ni med barns rätt till delaktighet och inflytande i olika delar av er verksamhet idag?
- Finns det någon del där arbetet med rättigheten är mer systematiskt än i andra delar?

Kapitel 9: Rätt till bostad, kläder och mat

- Hur kan ni prata om den här rättigheten med barnen på ett sätt som är inkluderande, bland annat när det gäller begreppet familj?

Kapitel 10: Rätt till lek, vila och fritid

- I den här rättigheten ingår också barns rätt till kultur. Hur arbetar ni med den rättigheten i er verksamhet?
- Hur ser lekens roll ut i er verksamhet och i undervisningen?

ARTIKEL 2

ALLA BARN HAR SAMMA RÄTTIGHETER

ARTIKEL 7 RÄTT TILL ETT NAMN

ARTIKEL 27 RÄTT TILL MAT

ARTIKEL 27 . RÄTT TILL KLÄDER

ARTIKEL 31 RÄTT TILL VILA

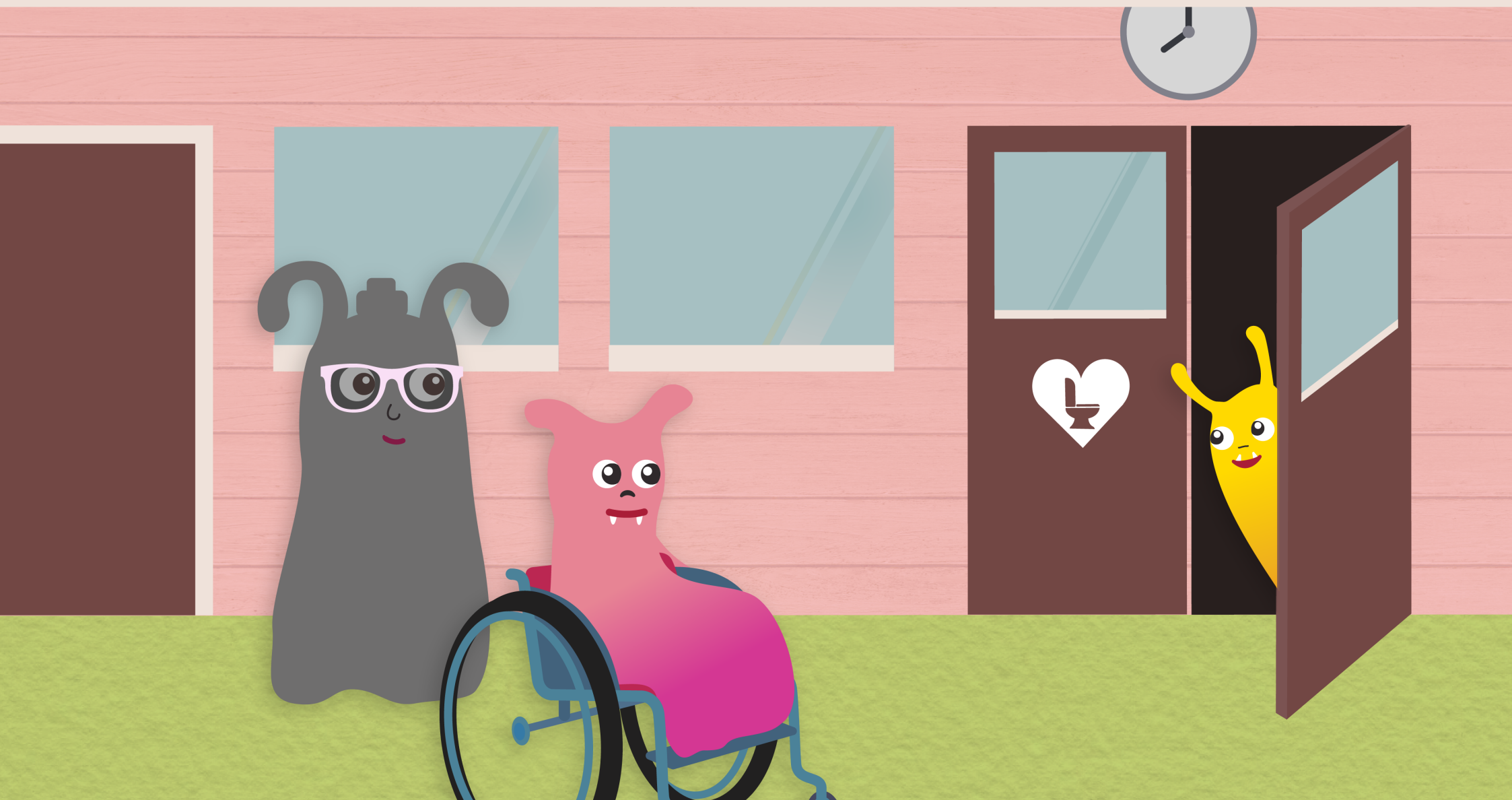

ARTIKEL 31 RÄTT TILL LEK

ARTIKEL 16

RÄTT TILL PRIVATLIV

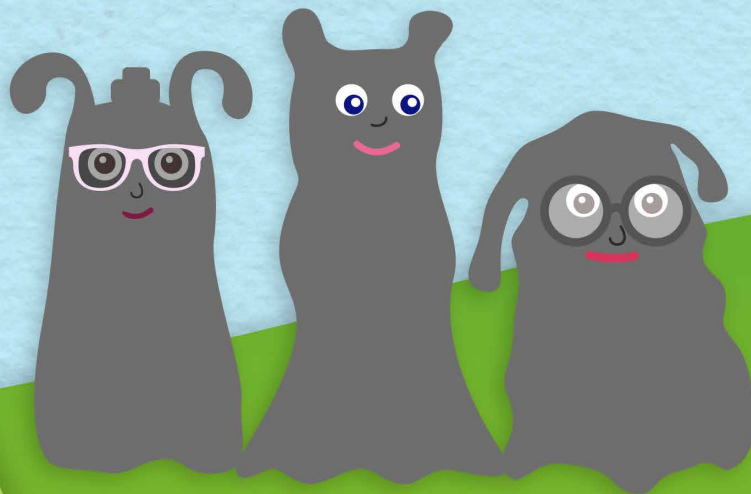

ARTIKEL 24 RÄTT TILL HÄLSA

ARTIKEL 3

BARNETS BÄSTA

ARTIKEL 19

RÄTT ATT VARA TRYGG

ARTIKEL 12

RÄTT TILL DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

